

FESTIVALURI, NUMIRI, SĂRBĂTORIRI

Florian-Rareș TILEAGĂ

Vine Clujul pe la noi!

Dacă a fost cineva care vroia să vadă teatru, să facă teatru, să vorbească despre teatru și (mai ales...) să bea pentru teatru, avea ocazia să le facă pe toate, pe rând, pe malul Someșului. Adică la Cluj, timp de șapte zile (29 octombrie–4 noiembrie 2006), cât a ținut Festivalul Internațional de Teatru Experimental „MAN.In.FEST“. Gândit și dezvoltat de Teatrul Imposibil până la, iată, cea de-a II-a ediție, Festivalul și-a propus să devină nu atât sărbătoare, cât provocare. Acum, cât din fiecare a însemnat ediția din 2006, rămâne de văzut. Să o luăm școlărește, începând cu ceea ce a vrut publicul...

Să vadă teatru

„Publicul să vadă teatru“. Cam așa ar suna devisa Festivalului, născut din amărăciunea Imposibililor dezamăgiți că la Cluj nu se respiră teatru care să trezească, adune, creeze publicuri... Spectacolele – rămase zece¹ din totalul de cincisprezece, semn că și trupele străine au de învățat la capitolul „angajamente“ – au venit din toată Europa, Festivalul propunându-și să conțină cât mai mult „internaționalism“. Și nu numai. Fanii Teatrului Imposibil cunosc pasiunea acestuia pentru experiment, oriunde s-ar petrece el, așa încât au fost chemate acele spectacole străine ce foloseau non-verbalul pentru a putea împărtăși un fel de alternativă universală a limbajului teatral. În fine, spectacolele s-au adaptat cum au putut condițiilor de spațiu scenic puse la dispoziție de parteneri: Teatrul Național „Lucian Blaga“, Teatrul Maghiar de Stat, Facultatea de Teatru și Televiziune, Academia de Muzică „Gh. Dima“, Casa TRANZIT. Și chiar dacă nu totul a mers strună, petrecându-se tot soiul de rocade, înlocuiri, amânări și anulări de spectacole², publicul a simțit că-i sărbătoare. Și a venit să vadă totul.

Iar „totul“ a început cu mici *happening*-uri de promoționare și mii de fluturași, atârnați ba în copaci, deasupra trotuarelor, ba pe garduri, dând multor clujeni chef de eveniment. Altoră, poate încă un motiv să se plângă de tineretul neastâmpărat din ziua de azi. Oricum, ceea ce s-a petrecut, între 29 oct. și 4 nov., a semănat cu orice alt moment cultural minor, care nu provoacă decât rumoare și pe care și-l amintesc doar cei într-adevăr interesați. Sigur, se știe că publicul s-a înghesuit, a aplaudat, a cerut autografe, însă minunea cu „datul loviturii“ în teatrul românesc

¹ Din motive obiective, două dintre cele zece spectacole nu vor fi recenzate aici. E vorba de *Insula*, de la Teatrul „Andrei Mureșanu“ din Sfântu Gheorghe, ca și de *E se...* (tr. *Și dacă...*), realizat de portughezul Pedro Correia.

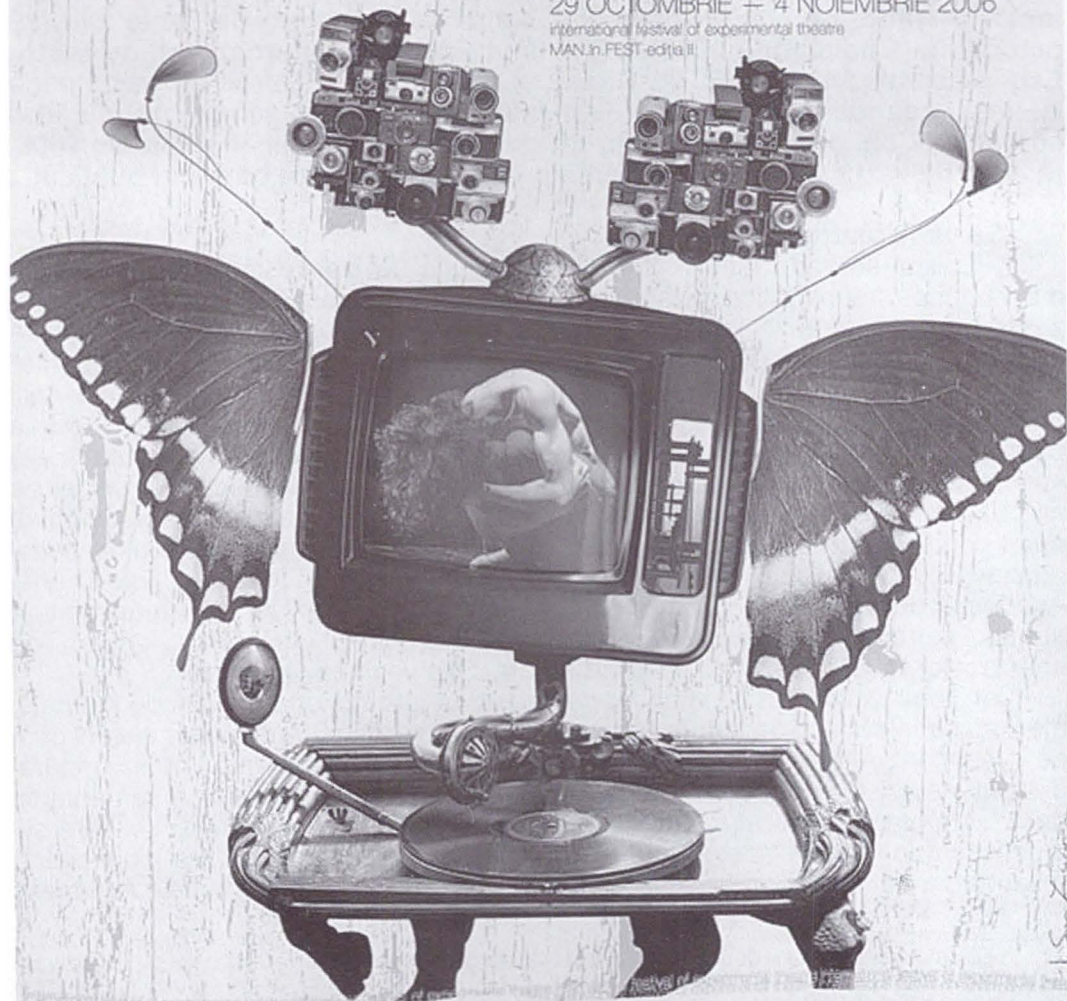
² *Staff*-ul și-a asumat, din start, aceste inconveniențe. Prezența unor spectacole precum *Crize* (regia m.chris.nedeea) sau *Regele Lear* (regia Tompa Gábor) se explică tocmai prin necesitatea de a înlocui spațiile goale din programul Festivalului, datorate absențelor unora dintre trupele străine.

festival

INTERNATIONAL
EXPERIMENTAL DE TEATRU

29 OCTOMBRIE – 4 NOIEMBRIE 2006

international festival of experimental theatre
MAN.in.FEST-editia II

teatrul FEST-06

CU ÎNDRĂȘT

ASOCIATIA CULTURALA CLUJEANUL **Sunete**

TRIBUNA

partner oficial al festivalului

GABRIEL
Bucuresti

OPERA PLAZA

TEATRUL

ZIARUL

ZIAREI ROPTI

TEATRUL

TEATRUL

TEATRUL

TEATRUL

nu s-a întâmplat nici pe departe cu **MAN.In.FEST**. Așa cum nici la anul nu se va întâmpla, fiindcă n-a murit încă amara concepție că alternativa teatrală se naște „împotriva firii“, vorba Mirunei Runcan. Ca să nu mai vorbim de *unicul* motiv pentru care presa clujeană (atâta câtă e, așa cum e) și-a găsit să-i pese (?) de Teatrul Imposibil și să verse tone de cerneală „profesionistă“, într-o disperare asudată de a bate în oale. În oalele eticii, și normal, fiindcă despre un eveniment tragic – „imoralitatea“ Teatrului Imposibil de a alege *Gabriel-Roșia Montană* ca partener oficial de festival – orice ziarist trebuie să scrie. Mult, puțin, dar scrie...

Tot presă clujeană s-au numit și canapelele goale din clubul „Fashion“, pe care zilnic ar fi trebuit să șadă ziaști și cronicari, ca să comenteze, împreună cu trupele care jucaseră în seara precedentă, spectacolele acestora. Să întrebe, să analizeze, să afle, să-și facă meseria.

Chiar și așa, Festivalul a mers mai departe. S-a bucurat de mult public, care s-a dovedit a fi tânăr, inteligent și independent tocmai pentru că a învățat că teatru nu e doar Teatrul Național, că problema sponsorilor nu trebuie să fie o problemă și că, din punct de vedere teatral, stăm rău...

Rău, da, fiind vorba de noi, românii, pentru că teatrul maghiar, de pildă, o duce destul de bine. O știm încă din timpul primului spectacol din Festival – **Purple Desert**, jucat în sala mare a TNC. Teatru-dans compus de coregrafia Gyula Berger și Márta Ladjászki, veterani într-ale MAN.In.FEST-ului – fuseseră invitați și la prima ediție; *Purple Desert* a rămas un fel de aventură nereproductibilă, în care au încăput coregrafie, zgomot, lumină, toate la un nivel foarte încins de intimitate. O intimitate care țâșnea din contorsiunile unui cuplu izolat în deșert (scenă goală, spațializată multiplu prin ecleraj), care își dispută starea lor erotică de suspendare. De fapt, întreg spectacolul dădea senzația unui blocaj, având în vedere *tempo*-ul aritmic prin care se construia partitura dansului: fraze coregrafice diforme, la nivelul dicteului automat; gestică imprevizibilă, la graniță cu interjecția, zvâcnită dintr-un preaplin de energie corporală; logică narativă mereu amânată, în favoarea succesiunii de situații separate, deci de culminații separate; teme de mișcare întrerupte, sporind farmecul neterminatului. *Purple Desert* a fost, de fapt, un recital de nepovestit, cu o simbolică prea greoaie pentru publicul românesc, reușind să fie, în raport cu teatrul verbal, cam ceea ce e Vangelis pe lângă cântonetele sicilene de petrecere.

Four winds ballet, spectacolul trupei „Weimann Sisters Limited“ din Germania, jucat la Casa Universitarilor, a dat tuturor senzația că Festivalul... o ia razna. Nici teatru (nimeni nu juca, tocmai pentru că toți erau simpli instrumentiști), dar nici muzică (totul era o încercare a instrumentistului de a cânta partitura lipită de costumul celuiilalt, astfel că nu ieșea decât o pastă de resturi sonore, de *staccato*-uri), *Four Winds Ballet* a cerut mult prea mult de la public. I-a cerut să se bucure de un spectacol de douăzeci de minute, incredibil de previzibil, în care umorul primelor cinci minute se repeta pe parcursul celorlalte cincisprezece. Păcat, fiindcă publicul românesc chiar avea nevoie de asemenea „jucării“, din care să înțeleagă cât de importante sunt fantezia și divertismentul.

Poate singurul spectacol din Festival, căruia i s-ar potrivi de minune termenii de „înnebunitor“ și „șocant“, a fost **Inexhib**, al Companiei „Extea“ din Franța. Nebunie și șoc, pentru că cei doi performeri (Frederic Etcheverry și Gloria Aras) au făcut din bătrânul studio „Radu Stanca“ – unde zeci de studenți împânziseră pereții pentru a lăsa liber spațiul – unul dintre cele mai fierbinți locuri ale Clujului din acele zile reci de noiembrie. Lipsit de replici, spectacolul se deschidea cu un joc paroxistic de lepădare a tot ceea ce acoperă, incomodează și simulează:

Trupa EKTAR

îmbrăcămintea. Da, amândoi actorii erau goi, un fel de cuplu ancestral, dacă stăm să judecăm după primitivismul intimității lor, întoarsă pe toate fețele, de la cunoașterea obiectuală a celuilalt la topirea senzuală a unuia în celălalt. Spectacolul a încercat să fie o celebrare a momentului vieții, cu unelte de *living*, solicitând travaliul actoresc până la transă. Curioasă a fost și reacția publicului, hotărâtă să treacă de la ironiile de început la o incredibilă asumare a spectacolului prin participare afectivă (și fizică, chiar, spectacolul terminându-se cu scene de îmbrățișare între actorii nuzi și spectatorii... uzi de emoție). Ca moment de comunicare intensă și nu tocmai ca „ritual”, cum își propuseseră actorii să fie, spectacolul a fost o împărțășire inedită – pentru noi – de emoție.

Dacă auziți de spectacolul *When I laugh it looks like this*, nu vă închipuiți c-o să vedeți altceva decât un discurs coregrafic despre tautologie. Pentru că spectacolul lui Adva Zakai, din Olanda, jucat în studioul Academiei de Muzică, asta a fost: un *one-woman-show* despre studiul personal al comportamentului, insistând pe distanța între cuvânt și exprimarea acestuia. Dar a explorat cu atâta umor acea zonă de previzibilitate între ce rostea și ce urma să exprime, fizic, că personajul (îmbrăcat copilărește, plasat într-un spațiu gol) a reușit să intre în detaliile relației corpului uman cu cerințele mediului social și cu clișeele de expunere publică. Spectacolul a fost atât de mult *altceva* – prin actoria mecanică, plină de citate, secondată de o mișcare mai degrabă gimnastică decât coregrafică –, încât n-ar trebui să lipsească din agenda profesorului și studentului de la actorie.

MaMaMagritte, spectacolul Teatrului „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe, a fost un moment de încasări neașteptate. Sala plină a Teatrului Maghiar de Stal, unde a fost reprezentat, a dat măsura popularității teatrului

invitat, din păcate în raport invers cu valoarea reală a spectacolului. Compus din fragmente coregrafice destul de stângaci executate și indecise stilistic, încercând un discurs suprarealist despre destinul pictorului René Magritte, spectacolul *MaMaMagritte* n-a reușit să depășească capcanele oricărui eseu (mai ales scenic): elaborare vizibil sofisticată, ostensiune a limbajului, în dauna clarității ideii. Și toate acestea în defavoarea actorilor, care n-au fost decât semnele de punctuație în acest mare eseu elaborat de regizorul Horațiu Mihaiu.

Cât despre *Flirt...* Un asemenea spectacol de pantomimă, compus de Mihai Baranga și Andreea Păduraru din București, ar trebui înțeles ca etalon pentru orice tentativă scenică de a construi sugestii, de a jongla cu clișee sociale, de a interesa publicul prin actualitatea temei. Credem acestea, fiindcă am văzut cât de simplu spectacolul a cucerit publicul din „Euphorion“, prezentând povestea unui flirt, cu toate stângăciile lui. Un fel de *Crize*, rulat cu viteza de ipostaziere pe care numai animația sau clipul publicitar o mai folosesc, de unde și umorul-supriză al fiecărei situații. Excelentă ni s-a părut alunecarea constantă în hiperbolă, specifică desenului animat, trecând – cu multă, cu foarte multă ușurință actoricească – din liric în grotesc.

Iar spectacolul de închidere, *A Valediction on a falling microphone*, realizat de Dagmara Bilon și Eirini Kartaski (Anglia), jucat în sala de repetiții a Operei Române, a fost acel ceva despre care nimeni nu poate vorbi. Motivul ar fi amestecul neconvincător de stereotipuri și tabuuri, înecate într-un discurs despre toate în același timp. Dar și așa, în această formulă incoerentă și nedefinită, *A valediction...* a fost un *happening* de neuitat, mai ales pentru decorul sinistru din sala Operei, pentru interactivitatea cu publicul și pentru muzica *live* (duet de pian și soprană).

Deasupra tuturor a plutit concertul trupei **Ektar** din Ungaria, desfășurat pe scena Casei Conservatorilor. N-ar încăpea într-o revistă întreagă cronică acestui moment de variații folk, simfonice și jazz, prelucrate cu instrumente aduse din cele mai exotice colțuri ale Asiei. Dacă ediția din 2005 s-a bucurat de prezența specială a regizoarei japoneze Izumi Ashizawa, cea din 2006 s-a putut lăuda cu bijuteria Ektar.

Să facă, să vorbească, să bea pentru teatru

Printre altele, Festivalul a desfășurat două *workshop*-uri de coregrafie teatrală, unul coordonat de maestrul Gyula Berger, iar celălalt de către dansatoarea, actrița și regizoarea Advva Zakai, originară din Israel. Mai exact, tinerii (că niciodată nu se îngheșuie decât tinerii...) au avut, încă odată, șansa de a face și cunoaște teatru, însă un alt fel de teatru, ținând cont că prima ediție organizase ateliere de improvizație și Teatru Nô.

S-a și vorbit despre teatru, în cadrul a două conferințe. Prima a fost susținută de Issa Sinare, omul de teatru care ne-a spus câte ceva despre condițiile de supraviețuire ale teatrului de intervenție socială din Burkina Faso și, în general, din Africa. Cealaltă conferință a pornit de mult mai jos, rămânând acolo până la capăt: s-a discutat despre unul și același subiect de scandal, anume prezența lui *Gabriel-Roșia Montană* ca partener oficial de festival, la discuție luând parte toți cei care aveau ceva de spus și care, în semn de dispreț declarat, au condamnat Festivalul.

Cam atât. Așteptăm ediția a III-a, care promite să conțină și o competiție. Iar noi – spre deosebire de mulți, pentru că ne privește teatrul, tot așa cum noi îl privim pe el – ne-am bucurat de sărbătoarea culturală, nicidecum de provocarea jurnalistică pe care a reprezentat-o Festivalul MAN.In.FEST. Am ciocnit un pahar (chiar două...) pentru sănătatea alternativei în Cluj, pentru publicul Teatrului Imposibil (public care, stă, încă, sub deviza „suntem mulți, dar ăștia suntem toți“) și, cum altfel, pentru viața de toate zilele. Că nu se știe cum o fi la toamnă.